

Cultura i Espectacles

Adéu a un dels grans autors nòrdics de novel·la policíaca

Henning Mankell ha estat un dels pares de la narrativa de gènere nòrdica ■ TOBIAS SCHWARZ / REUTERS

L'autor suec, creador de la nissaga del detectiu Kurt Wallander, ha mort als 67 anys de càncer, malaltia sobre la qual va parlar en el seu darrer assaig

Mor Henning Mankell

Lluís Llorc
BARCELONA

Sovint costa distingir entre el creador d'un personatge i el mateix personatge, encara més quan són sèries de novel·les, com en el cas del detectiu Kurt Wallander, protagonista d'una dotzena de títols de l'autor suec Henning Mankell, que va morir ahir a

Göteborg als 67 anys en no poder superar un càncer. Així ho va comunicar l'editorial Leopard, que Mankell va fundar el 2001 amb el seu amic Dan Israel i on ha publicat tots els seus llibres des d'aleshores.

I dèiem que de vegades costa distingir uns i altres perquè Mankell, en comptes de matar el seu personatge, el va treure de la cir-

culació a través de l'Alzheimer. I ara és ell qui, malauradament, ha sortit del mercat, i de manera irreversible, perquè la realitat no permet la possibilitat d'un retorn.

Encara no fa dos anys li van diagnosticar un tumor al clatell i un altre al pulmó i va decidir que volia escriure sobre la malaltia, primer articles a la

premsa i finalment el que ha estat el seu llibre pòstum, *Arenes movedisses*, un assaig memorialístic en què intercala records amb reflexions sobre la por a la mort, l'esperança, les creences i, especialment, sobre la vida.

El títol fa referència als malsons que tenia de petit, en què apareixien arenas movedisses, uns mal-

'Arenes movedisses' ha estat el seu llegat en forma de reflexions sobre el càncer

sons que van tornar quan li van diagnosticar el càncer. Henning Mankell (Estocolm, 1948) va deixar l'escola quan tenia 16 anys i es va enrolar en un vaixell mercant. Després va treballar de *luthier*. Dos tastos abans de formar-se com a dramaturg i novel·lista. Estava casat amb Eva Bergman, filla de cineasta. El 1973 va debutar

L'APUNT

El suec errant fill del jutge Mankell

Carles Ribera

En l'últim llibre de Henning Mankell, *Arenes movedisses*, el diagnòstic del càncer i la seva evolució són el fil conductor d'un epíleg intimista en què els devots de les peripècies del comissari Kurt Wallander podem acostar-nos a l'home que hi ha hagut darrere l'autor. Aventurer i alhora casolà, inquiet i observador, abandonat per la mare i amb un pare jutge que el va fami-

liaritzar amb la realitat que després ha portat als llibres, un Mankell introspectiu repassa la seva existència per mitjà de records enllaçats i alhora reflexiona sobre el seu temps i el llegat que deixarem com a societat. Una obra escrita com a teràpia, una mica a saig, que els seguidors de Mankell (fins i tot els més hipocòndriacs, com servidor) agraiem commoguts.

amb la novel·la *El rompedor de rocas*, però no va ser fins al 1991 que va tornar a publicar, en concret *Assassins sense rostre*, la primera de la nissaga protagonitzada pel detectiu Kurt Wallander.

L'última de la sèrie va ser *Ossos al jardí*, una novel·la curta. Fins als contes de *La piràmide* (1999), va publicar una novel·la cada any. L'èxit el va acompanyar, com demostra que Wallander es va convertir en sèrie de televisió i que les novel·les de l'autor suec es van traduir a uns 40 idiomes i, del global de la seva obra, se n'han venut més de 40 milions d'exemplars.

El 2007 va rebre el premi Pepe Carvalho que atorga BCNegra i l'Ajuntament de Barcelona

A banda de la sèrie policíaca, Mankell va escriure una vintena de novel·les generalistes i una dotzena de llibres infantils, a més d'obres de teatre que li van valer una bona reputació.

Va ser un activista polític d'esquerres, i també es va implicar en els conflictes a l'Àfrica, on va viatjar per primer cop fa quatre dècades i on va passar llargues temporades com a director artístic del Teatre Avinguda de Maputo.

Algunes de les seves obres van mostrar la vida al continent africà, com ara la trilogia formada per *La ira del fuego*, on continua la història de la Sofia, una dona africana, que a *El secreto del fuego* és una nena i a *Jugar con fuego* una adolescent.

Tot i ser un autor tan important, no va rebre gaires premis. Per això encara val més la pena recordar que va ser guardonat el 2007 amb en segon premi Pepe Carvalho que atorga BCNegra i l'Ajuntament de Barcelona. ■

Mirador

La primera pedra de la muntanya

Carlos Zanón
Escriptor

Davant la mort de gent famosa, hi ha llegendes de tota mena. Una és que es moren de dos en dos. És absurd. Ho sé, però passa. De moment, la mort, no per anunciada menys dolorosa de Henning Mankell, potser és la primera del parell. Potser ell, en comptes d'un altre famós, ha decidit d'endur-se a l'altre món una llibreria. No em diguin que no és sospitós que dissabte tanqui la llibreria de Paco Camarasa i Montse Clavé, Negra y Criminal, i avui es mori Mankell. Estarà entretengut amb els llibres –pocs, la veritat– que els amics de la llibreria de la Barceloneta van deixar.

La importància d'aquest autor suec té molt a veure amb el talent i l'oportunitat. Un exemple musical. A finals del 80 hi va haver un grup de Boston, els Pixies, que van trencar normes i conceptes musicals i temàtics, obrint camins al soroll melòdic, portant a la primera divisió la música *indie*. Van ser un grup de culte però sense èxit mediàtic. Sense els Pixies no hauria estat possible l'impacte brutal, pocs anys després, dels Nirvana

amb una cançó –*Smell like a teen spirit* (1992)– que Cobain dubtava de treure com a single perquè s'assemblava massa a l'estructura de les cançons dels bostonians. Nirvana va treure del número 1 Michael Jackson i semblava que David s'havia tornat a carregar Goliat. Sense Mankell no hauria estat possible Larsson i els seus *Milenniums*, ni el boom nòrdic de novel·la negra, ni que els autors del gènere –de tots els països, amb temàtiques i punts de vista diferents– es trobessin al mig del carrer principal, menjant-se el torró.

Mankell, que no és només autor de gènere però que sempre hi estarà lligat, i al seu inspector Wallander, va aconseguir moltes coses per la novel·la negra. En primer lloc, va aportar talent. *La falsa pista* o *La cinquena dona* són grans novel·les sense adjectiu ni colors darrere la paraula *novel·la*. Bons llibres. Treballats, fermes, versemblants. Hi ha un autor darrere dels seus llibres que, com rellotges, donen l'hora i, a més, no tens la sensació de l'esperit improvisat del gènere. Mankell va treure la novel·

la negra del calaix de literatura de poca qualitat, recordant que sí que hi havia, abans i ara, autors bons i grans històries. A més, ho va fer a la manera europea. Els autors no eren éssers amb tres-centes fei-

Mankell no feia només novel·les d'entreteniment; a més, les carregava de talent amb la dosi justa de crítica social

nes excèntriques abans de ser escriptor, alcohòlics o amb mala relació amb la policia o el pare. Va treure el clixé d'autor a l'autor de negra. Mankell era un senyor que podies presentar a qualsevol. Un paio normal i educat. Va incidir també en l'aspecte costumista de

la negra. T'apropaves a les seves novel·les no només per la trama ni per la psicologia dels personatges –que envellien amb tu!–, sinó per saber com vivia aquesta gent del nord. Els llibres de Mankell es venien fins i tot a Altair, una llibreria de viatges! Què menjaven, com es relacionaven, quin tipus d'estructura familiar tenien... I és que sabem molt de com fan absolutament tot els americans dels EUA però molt poc dels nostres veïns. Molts autors a partir de Mankell van triar l'opció –a vegades amb resultats molt pobres– d'explicar les petites coses de les seves societats i no tant copiar detectius divorciats i alcohòlics i carrers de Los Angeles. Mankell no feia només novel·les d'entreteniment; a més, les carregava de talent amb la dosi justa de crítica social gens maniquea, veritable mirall del que estava passant a la seva societat i a la dels països del voltant.

Probablement tot hagués acabat passant però tot hagués estat diferent sense Mankell. I el pare i el germà de Stieg Larsson serien molt menys milionaris.

Un Wallander britànic

Kenneth Branagh i la BBC prestigien el 'nordi noir' amb una minisèrie lluminosa

Gemma Busquets
BARCELONA

Són personatges icònics i és inevitable fer el salt del llibre a la tele. De Sherlock a Wallander, les sèries detectivesques esdevenen les més populars. En el cas del personatge més conegut de Henning Mankell, l'inspector Kurt Wallander, tot i que hi havia hagut una primera adaptació sueca, del 2005 al 2013, amb una trentena d'episodis, protagonitzada per Krister Henriksson i que s'ha emès per La 2, va ser l'actor britànic Ken-

neth Branagh, gran aficionat a les novel·les de Mankell, qui al 2008 va prestigiar el gènere del *nordic noir* des del punt de vista televisiu. El seu *Wallander*, una coproducció de la BBC, està concebut com una pel·lícula no només pel metratge, noranta minuts, sinó també per la producció acurada, el guió i el treball, sobretot, del protagonista, Branagh. A més, estilísticament es pot considerar una petita obra d'art que representa un salt qualitatiu en la ficció televisiva d'investigació policial. Amb una estètica molt lluminosa, al contrari del que pugui semblar, emfatitza l'obscuritat del crim i la personalitat de Wallander.

Kenneth Branagh com a Wallander en la sèrie de la BBC, que va començar el 2008 i enguany ha de tornar ■ CANAL+

El format de *Wallander* és el de minisèrie de tres capítols que funcionen com a històries independents; a l'Estat l'ha emès Canal+ i s'ha vist també en altres canals de pagament. La primera temporada es va estrenar el 2008 i les dues següents es van emetre el 2010 i el 2012.

La BBC va anunciar que Kenneth Branagh tornaria aquest any amb una quarta temporada de tres capítols més, que inclourien una adaptació de *The White Lioness* (*La lleona blanca*) i els dos últims, amb què es tancaria la sèrie definitivament, de *The Troubled Man* (*L'home inquiet*), l'última novel·la de la sèrie creada per Henning Mankell. ■